

Viața de familie

**Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor
Omului pronunțate în cauzele împotriva României**

Coordonator: Roxana-Maria Călin
Autori: Dragoș Călin, Ionuț Militaru, Mihaela Vasiescu, Lavinia Cîrciumaru, Lucia Zaharia, Paula-Andrada Coțovanu, Florin Mihăiță, Cristina Radu, Cristinel Ghigheci, Victor Constantinescu, Alexandra Ghergheșanu, Vasile Bozeșan, Beatrice Ramașcanu și Alexandra Lăncrănjan

Viața de familie

**Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor
Omului pronunțate în cauzele împotriva României**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Viața de familie : Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României / coord.: Roxana-Maria Călin; autori: Dragoș Călin, Ionuț Militaru, Mihaela Vasiescu, ... -

București : Editura Universitară, 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-28-0134-2

I. Călin, Roxana Maria (coord.)

II. Călin, Dragoș

III. Militaru, Ionuț

IV. Vasiescu, Mihaela

34

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062801342

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2014

Editura Universitară

Director: Vasile Muscalu

B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București

Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27

www.editurauniversitara.ro

e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE

comenzi@editurauniversitara.ro

O.P. 15, C.P. 35, București

www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

Cuprins alfabetic	7
Introducere	9
1. Cauza Ignaccolo-Zenide împotriva României	20
2. Cauza Pini și Bertani și Manera și Atripaldi împotriva României	27
3. Cauza Sabou și Pîrcălab împotriva României	42
4. Cauza Monory împotriva României și Ungariei	48
5. Cauza Lafargue împotriva României	54
6. Cauza Iosub Caras împotriva României	66
7. Cauza Deak împotriva României și Marii Britanii	74
8. Cauza Amănălăchioai împotriva României	78
9. Cauza Costreie împotriva României	93
10. Cauza Fușcă împotriva României	111
11. Cauza I.L.V. împotriva României	117
12. Cauza Dobrescu împotriva României	127
13. Cauza Raban împotriva României	139
14. Cauza Nistor împotriva României	146
15. Cauza Sbârnea împotriva României	157
16. Cauza M. și C. împotriva României	162
17. Cauza Bălășoiu împotriva României (nr. 2)	175
18. Cauza Cristescu împotriva României	181
19. Cauza A.M.M. împotriva României	185
20. Cauza Karrer împotriva României	195
21. Cauza Mereuță împotriva României	202

22. Cauza Pascal împotriva României	208
23. Cauza Chernaț și alții împotriva României	226
24. Cauza Hulea împotriva României	240
25. Cauza Knecht împotriva României	248
26. Cauza B. împotriva României (nr. 2)	257
27. Cauza Cârstoiu împotriva României	265
28. Cauza Bree împotriva României	275
29. Cauza Ostace împotriva României	283
30. Cauza M.P. și alții împotriva României	291

CUPRINS ALFABETIC

1. Cauza A.M.M. împotriva României	185
2. Cauza Amănălăchioai împotriva României	78
3. Cauza B. împotriva României (nr. 2)	257
4. Cauza Bălășoiu împotriva României (nr. 2)	175
5. Cauza Bree împotriva României	275
6. Cauza Cârstoiu împotriva României	265
7. Cauza Chernaț și alții împotriva României	226
8. Cauza Costreie împotriva României	93
9. Cauza Cristescu împotriva României	181
10. Cauza Deak împotriva României și Marii Britanii	74
11. Cauza Dobrescu împotriva României	127
12. Cauza Fușcă împotriva României	111
13. Cauza Hulea împotriva României	240
14. Cauza I.L.V. împotriva României	117
15. Cauza IgnaccoloZenide împotriva României	20
16. Cauza Iosub Caras împotriva României	66
17. Cauza Karrer împotriva României	195
18. Cauza Knecht împotriva României	248
19. Cauza Lafargue împotriva României	54
20. Cauza M. și C. împotriva României	162
21. Cauza M.P. și alții împotriva României	291
22. Cauza Mereuță împotriva României	202
23. Cauza Monory împotriva României și Ungariei	48
24. Cauza Nistor împotriva României	146
25. Cauza Ostace împotriva României	283

26. Cauza Pascal împotriva României	208
27. Cauza Pini și Bertani și Manera și Atripaldi împotriva României	27
28. Cauza Raban împotriva României	139
29. Cauza Sabou și Pîrcălab împotriva României	42
30. Cauza Sbârnea împotriva României.....	157

INTRODUCERE

Dreptul la respectarea vieții de familie este garantat, în principal, de art. 8 din Convenție. Principiile degajate pe cale jurisprudențială din interpretarea acestui text sunt completate de cele derivate din aplicarea prevederilor art. 12 din Convenție (dreptul la căsătorie), art. 2 din Primul Protocol adițional la Convenție (dreptul la educație) și ale art. 5 din Protocolul nr. 7 adițional la Convenție (egalitatea soților).

Dreptul garantat de art. 8 nu este unul absolut, limitările sale dovedindu-se conforme Convenției în măsura în care sunt prevăzute de o lege națională accesibilă și previzibilă, vizează îndeplinirea unui interes legitim (apărarea securității naționale, a siguranței publice, bunăstării economice a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora) și constituie măsuri necesare într-o societate democratică.

Curtea a apreciat în ce privește noțiunea de viață de familie că instituția familiei nu este un element fix nici pe plan istoric și nici pe plan sociologic. Astfel a constatat că intră sub protecția art. 8 relațiile tradiționale de familie adică cele dintre soți dintr-o căsătorie încheiată conform legii naționale, relația de filiație naturală sau din adopție, raporturile de afinitate, concubinajul heterosexual mai ales când se naște un copil, dar și *relațiile de familie de facto* între persoane care nu au oficializat relația.

Curtea a extins protecția oferită de art. 8 din Convenție și asupra *potențialelor relații de familie* care se pot dezvolta între un copil născut în afara căsătoriei și părintele său biologic iar în cauza *Pini și alții c. României* (hotărârea din 22 iunie 2004), Curtea a statuat că o *viață de familie proiectată, dorită*, ar putea, în circumstanțe speciale, să cadă sub protecția art. 8 din Convenție, mai ales atunci când imposibilitatea

stabilirii relațiilor de familie efective nu poate fi imputată reclamantului. Curtea a constatat, în final, că, deși nu poate fi vorba în speță de o viață de familie pe deplin stabilită, având în vedere absența coabitării și a unor legături *de facto* suficient de strânse între reclamanți și fiicele lor adoptive, atât înainte, cât și după pronunțarea deciziilor de încuviințare a adopției, acest fapt nu este imputabil reclamantilor, care, alegând minorele pe baza unei simple fotografii, fără să existe contacte veritabile cu acestea în vederea pregătirii lor pentru adopție, nu au făcut altceva decât să urmeze procedura stabilită în materie de statul român. În plus, așa cum rezultă din probele existente la dosar, reclamantii s-au considerat tot timpul părinții minorelor și s-au comportat mereu ca atare față de ele, folosind singura cale ce le era deschisă, și anume, trimițându-le scrisori, scrise în limba română. Curtea a considerat că o astfel de relație, având la bază o adopție legală și reală, poate fi considerată ca suficientă pentru a beneficia de protecția prevăzută de art. 8 din Convenție. În ce privește însă respectarea art. 8, Curtea a notat că refuzul de a pleca în Italia pentru a fi alături de părinții lor adoptivi, exprimat în mod constant de către minore după împlinirea vârstei de 10 ani, prezintă o importanță deosebită. Or, împotrivirea conștientă a copiilor cu privire la adopție face improbabilă integrarea lor, într-un mod armonios, în noua familie adoptivă. În lumina celor de mai sus, Curtea a considerat că autoritățile naționale au putut aprecia, în mod legal și temeinic, că, în ciuda aspirațiilor legitime ale reclamantilor de a întemeia o familie, dreptul acestora la dezvoltarea de relații cu minorele adoptate este limitat de interesul copiilor. În concluzie, art. 8 din Convenție nu a fost încălcat.

În ce privește viața de familie proiectată, se remarcă situația din cauza *M.P. și alții c. României* (hotărârea din 15 aprilie 2014), ce se referă la conceperea unui copil. Curtea a notat neîncălcarea art. 8 din Convenție, aplicabil situației de fapt în măsura în care se referă la dorința părinților de a concepe un copil care să nu fie afectat de o boală genetică, această alegere fiind o formă de exprimare a vieții lor private și de familie. Instanțele naționale au reținut încălcarea drepturilor reclamantilor de a face o alegere în cunoștință de cauză pentru a păstra sau nu copilul, cauzată de neglijența medicală imputată medicului. Ține

de marja de apreciere a statului să interpreteze legislația internă relevantă și să stabilească pe cale de consecință suma care urmează să fie acordată cu titlu de despăgubire, astfel încât să aibă legătură cu prejudiciul suferit.

În ce privește protecția vieții de familie între părinți și copii, Curtea a apreciat că art. 8 implică dreptul unui părinte la măsuri efective din partea statului care să îl reunească pe el și pe copilul său (*Ignaccolo-Zenide c. României*, hotărârea din 25 ianuarie 2000). În această cauză, Curtea a plecat de la principiul necesității reunirii familiei materializat în dreptul părintelui de a beneficia de măsuri adecvate din partea statului pentru a fi alături de copilul său. Același principiu este valabil și atunci când este vorba, de relațiile dintre un copil și bunicii săi, cu atât mai mult cu cât în favoarea acestora din urmă a fost pronunțată o hotărâre judecătorească prin care le era recunoscut dreptul de a avea contact cu copilul (*Nistor c. României*, hotărârea din 2 noiembrie 2010).

În vederea asigurării efectivității sale, art. 8 din Convenție înglobează și o latură procedurală, cerințe specifice materiei impunându-se a fi satisfăcute la nivel național.

Reexaminând de cele mai multe ori, ea însăși, dosarul cauzei, Curtea analizează în principal motivarea hotărârii instanței naționale, urmărind dacă aceasta s-a aplecat în mod concret asupra tuturor aspectelor învederate de părți. Fără a ignora importanța motivării oricărei hotărâri judecătorești, în domeniul relațiilor de familie, această garanție procedurală capătă însemnătate sporită. În cauza *Amănălăchioai c. României* (hotărârea din 26 mai 2009), Curtea a reținut caracterul contradictoriu al hotărârilor judecătorești pronunțate la nivel național care l-au pus în final pe reclamant în imposibilitatea menținerii unei relații de familie cu copilul său. Curtea a concluzionat încălcarea art. 8 din Convenție pe motiv că autoritățile statului (administrative și judiciare) nu au luat măsurile legale rapide care se impuneau pentru a asigura reclamantului posibilitatea concretă și efectivă de a obține înapoierea minorei în vârstă de șase ani, rămasă la bunicii materni împotriva voinței tatălui.

În cauza *A.M.M. c. României* (hotărârea din 14 februarie 2012), s-a constatat încălcarea art. 8 din Convenție ca urmare a deficiențelor

de procedură în ce privește lipsa de asistență efectivă a minorului și protejarea intereselor acestuia din partea reprezentantului legal și a autorității tutelare, care nu au fost remediate de instanțele de fond, deși s-a dispus în acest sens de către instanța superioară și nerespectarea de către instanțele naționale a justului echilibru dintre interesul minorului în a-i fi stabilită paternitatea și dreptul părântului de a nu compărea în fața instanței și nici de a se supune testului ADN, prin menținerea deficiențelor de procedură în contextul cărora au pronunțat hotărârile.

În cauza *Brée c. României* (hotărârea din 3 decembrie 2013), Curtea a respins plângerea întemeiată pe art. 8 din Convenție, privit separat și în combinație cu art. 14 din Convenție, privind nerespectarea dreptului părintelui de a avea legături personale cu copilul, discriminarea pe criterii de cetățenie și domiciliu în exercitarea acestui drept, și neîndeplinirea obligațiilor pozitive ale autorităților, analizând aspectele de fapt și concluzionând că plângerea este vădit nefondată. Discriminarea, din perspectiva art. 8 din Convenție, a fost însă reținută în cauza *Hulea c. României*, Curtea constatând încălcarea dreptului prevăzut de Convenție ca urmare a refuzului autorităților naționale de a-i acorda reclamantului concediu parental pe motiv de apartenență la sexul masculin, cu toate că era angajat al armatei.

Durata procedurilor judiciare având ca obiect reglementarea relațiilor familiale trebuie să fie una rezonabilă în raport de specificul acestor cauze. Astfel, în cauza *Săuleanu c. României* (hotărârea din 2 februarie 2010), Curtea a apreciat că o durată de 5 ani pentru soluționarea unei cereri de divorț, nu poate fi apreciată ca fiind rezonabilă față de miza litigiului, luând în considerare și faptul că la finalul acesteia, instanțele naționale s-au declarat necompetente să soluționeze cauza. În cauza *Deak c. României* (hotărârea din 3 iunie 2008), art. 6 din Convenție din perspectiva duratei nerezonabile a procedurii civile a fost constatat încălcat din cauza duratei procedurilor inițiate în temeiul Convenției de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii, ce trebuiau să se desfășoare cu o celeritate specială.

Costurile unor asemenea proceduri sunt luate în considerare de Curte în verificarea îndeplinirii sau nu a obligațiilor pozitive ale statului de respectare efectivă a vieții de familie. Astfel, în cauza *Iordache c.*

României (hotărârea din 14 octombrie 2008), Curtea Europeană a reținut că deși suma stabilită în sarcina reclamantului cu titlu de taxă judiciară părea nesemnificativă (9 lei), totuși trebuia luată în considerare situația sa particulară, respectiv starea de detenție, faptul că depindea de resursele financiare pe care ceilalți membri ai familiei sale i le puteau oferi, precum și de miza deosebit de importantă pentru acesta a procesului pe care l-a demarat (stabilire legături personale cu copilul său).

Caracterul pur formal al anchetelor sociale efectuate în cursul procesului ce implică tranșarea raporturilor de familie poate duce la o încălcare a art. 8 din convenție, având în vedere că instanța europeană este deosebit de sensibilă la eforturile concrete ale autorităților în tratarea acestui gen de cauze. În cauza *M. și C. c. României* (hotărârea din 27 septembrie 2011), s-a reținut încălcarea art. 3 și 8 din Convenție în privința celui de-al doilea reclamant, întrucât autoritățile statului nu și-au îndeplinit obligațiile pozitive care le revin pe tărâmul acestor articole și nu au efectuat o anchetă efectivă aptă să stabilească în mod eficient faptele și să ducă la sancționarea tuturor formelor de abuz sexual.

În relația părinte-copil s-a notat ca o ingerință în viața de familie scoaterea minorului de sub ocrotirea părintească și plasarea sa în grija statului care trebuie concepută ca având un caracter temporar, autoritățile urmând a fi preocupate în mod constant de reunirea copilului cu familia sa. În cauza *M.B. c. României* (nr.2) (hotărârea din 19 februarie 2013), statul român a fost condamnat în temeiul art. 8 din Convenție având în vedere că sub aspectul nerespectării garanțiilor procesuale referitoare la internarea medicală forțată și dispunerea măsurii plasamentului copiilor minori aparținând unei persoane față de care s-a dispus această internare.

În privința drepturilor cuvenite părinților ulterior separării lor în relațiile cu minorii Curtea a analizat în anumite cauze respectarea și asistența acordată de autorități în ce privește programul de vizitare a minorului care trebuie să fie apt să-și atingă scopul, respectiv menținerea relației de familie.

În cauza *Dobrescu c. României* (decizia de inadmisibilitate din 31 august 2010), referindu-se la particularitățile speței, Curtea a apreciat

neîncălcarea art. 8 din Convenție, reținând că un program de vizitare de două ore pe săptămână reprezintă o ingerință proporțională în exercitarea dreptului reclamantului la respectarea vieții sale de familie. Autoritățile naționale au luat în considerare vârsta foarte fragedă a copilului (3 ani), programul regulat de viață al acestuia și consecințele pe care schimbările acestui program le-ar putea avea asupra sa. În cauza *Nistor c. României* (2 noiembrie 2010), Curtea a stabilit că hotărârile interne care stabileau programul de vizitare al reclamanților la opt ore pe săptămână reprezintă o ingerință în exercitarea dreptului lor la respectarea vieții de familie dar, aceasta respectă paragraful 2 al articolului 8 din Convenție. S-a reținut în cauză încălcarea art. 6 par. 1 din Convenție, ca urmare a nepunerii în executare a unei hotărâri judecătorești pronunțate pe calea ordonanței președințiale, prin care se stabilea un program de vizitare a minorului, în favoarea reclamanților.

În materia hotărârilor judecătorești care consacră un drept de vizită în favoarea părintelui, interesul personal al acestuia se întrezește cu cel general, de asigurare a prestigiului justiției, al securității și siguranței circuitului civil, principii ce impun un rol activ susținut al autorităților în vederea ducerii la îndeplinire a dispozitivului. Obligația autorităților naționale de a lua măsuri în vederea punerii în executare a hotărârilor judecătorești pronunțate în materia dreptului familiei, nu este una absolută sau instantanee, deoarece, uneori, reunirea unui părinte cu copiii săi care trăiesc de mai mult timp împreună cu celălalt părinte nu poate avea loc imediat și necesită măsuri preparatorii. S-a statuat că obligația autorităților de a pune în executare o hotărâre pronunțată în această materie este una de diligență și nu de rezultat. Prin urmare, circumstanțe excepționale, relative la situația de fapt, pot justifica o neexecutare în acest domeniu.

În ce privește „*circumstanțele de fapt excepționale*” care pot determina autoritățile să respingă o cerere a părintelui de restituire a minorului asupra căruia îi sunt recunoscute drepturile părintești, Curtea a apreciat că simpla oportunitate ca minorul să poată fi crescut într-un alt cadru, mai adecvat educației și confortului său psihic, nu poate justifica în sine, deplasarea și ulterior menținerea acestuia un timp îndelungat, departe de părinții săi naturali. Acolo unde există legături

de familie iar refuzul returnării minorului este determinat exclusiv de durata lungă de timp pe care acesta a petrecut-o în grija altor persoane și implicit de acomodarea acestuia cu noua viață, autoritățile statului au obligația de a acționa în sensul încurajării reluării relațiilor de familie inițiale și nu a menținerii pe o durată din ce în ce mai lungă a separației în fapt (*Amănălăchioai c. României*, hotărârea din 26 mai 2009).

În privința măsurilor luate de autorități în vederea executării dreptului de vizită, Curtea a apreciat că natura și amploarea acestora depind de circumstanțele fiecărei spețe și de cooperarea tuturor persoanelor implicate.

Recurgerea la „auxiliarii justiției” - specialiștii în asistență socială și psihologie este deosebit de importantă pentru pregătirea și facilitarea reluării relațiilor familiale traumatizate de un divorț. În cauza *Costreie c. României* (hotărârea din 13 octombrie 2009), s-a reținut caracterul ineficient al rapoartelor de anchetă socială întocmite în cauză, întrucât s-au limitat la a reda o situație de fapt, formulând recomandări cu caracter general fără a propune vreo măsură concretă, iar asistenții sociali nu au întreprins nicio întâlnire cu minorele pentru a le pregăti pentru reîntâlnirea cu tatăl lor. S-a constatat încălcarea art. 8 din Convenție prin nedeplinirea de autoritățile competente a unor eforturi rezonabile pentru a facilita legăturile periodice dintre reclamant și cele două fiice ale sale dispuse prin hotărâri judecătorești și prin nesancționarea mamei minorelor pentru împiedicarea reclamantului de le vedea pe minore și refuzul de a respecta hotărârile pronunțate.

Totuși în cauza *Cârstoiu c. României* (hotărârea din 7 mai 2013), Curtea a reținut neîncălcarea art. 8 din Convenție, constatând din perspectiva participării la executarea hotărârii judecătorești de stabilire a programului de vizită, că autoritățile au reacționat prompt și eficient, Autoritatea pentru Protecția Copilului oferind o asistență activă reclamantului în încercările de a se reuni cu copilul său.

De asemenea, Curtea a statuat că nu se poate pretinde autorităților să pună în executare o hotărâre având ca obiect dreptul de vizită al unui minor, în absența fizică a creditorului, respectiv doar prin concursul executorului judecătoresc sau al poliției (*Nistor c. României*, hotărârea din 2 noiembrie 2010, și *Fușcă c. României*, hotărârea din 13 iulie